

Motion till riksdagen 2023/24:1750

av **Michael Rubbestad (SD)**

Kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster bör revideras i enlighet med motionens intention och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den nuvarande lagstiftningen (2006:412) och gällande praxis för densamma förhindrar och försvårar bostadsbyggnationer på landsbygd och i glesbygd och skapar mycket stort ekonomiskt risktagande för kommuner i Sverige i deras beslut att tillåta planering och byggnationer utanför befintliga tätorter.

I 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster anges följande:

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Med ”ett större sammanhang” menas enligt länsstyrelsen områden med fler än 15–25 fastigheter eller lägenheter. Antalet har varierat något beroende på vilken länsstyrelse som gjort bedömningen. Med ”skall kommunen” menas enligt länsstyrelsen att det är kommunen och ingen annan som skall ansvara för att åtgärda problemet. Med ”snarast” menas enligt länsstyrelsen oftast 1 år. Med ”allmän va-anläggning” avses i ingressen av lagtexten kommunalt va. Dessa av länsstyrelsen gjorda bedömningar är även fastslagna i ett antal rättsfall.

I områden utanför tätorterna, va-områden vanligtvis, finns privata anläggningar eller gemensamma anläggningar för de boendes va-lösning. Skulle dessa anläggningar brista i funktionalitet, pga. exempelvis ålder eller underhåll, varpå detta anmäls till den lokala länsstyrelsen, kommer länsstyrelsen per automatik och enligt rådande rättspraxis att besluta att kommunen skall överta ansvaret.

Detta är inget stort problem i större städer där det är relativt tätt mellan fastigheter och det kommunala va-området täcker större delar av kommunen men i kommuner med färre invånare och större geografisk yta är detta istället ett mycket stort problem.

Norrtälje kommun är exempelvis en av dessa kommuner med sina ca 60 000 invånare på ungefär 1/3 av Stockholms läns yta. I Norrtälje kommun finns ca 186 st. områden som kan klassas som "större sammanhang", vilka enligt lagen som den lyder idag skall anslutas till kommunalt va om behov uppstår.

Knivsta kommun är ett annat exempel, där området Västersjö efter en rättslig prövning tvångsanslöt alla boende till kommunalt va. Samtliga boende tvingades därför att betala en anslutningsavgift om 186 000 kr per fastighet och det kommunala va-kollektivet förlorade ca 10 mkr. Det då en fastighetsägare som inte var villig att investera i en ny egen va-anläggning utan istället gjorde en anmälan till länsstyrelsen.

Fler exempel återfinns över hela Sverige, där områden och byar blir tvångsanslutna till det kommunala va-systemet, trots att det i många fall enbart är enstaka va-anläggningar som inte fungerar som de ska. Enligt samma lag och praxis skall då samtliga inom området anslutas och samtliga måste även betala anslutningsavgift enligt rådande kommunal taxa.

Följden är således många uppgivna människor som trots ett eget fungerande va-system tvångsansluts till det kommunala systemet varpå de blir tvungna att privat bekosta anslutningsavgiften om ca 90 000 till 200 000 kr beroende på vilken kommun man är boende i.

Följden är vidare att kommunen i fråga blir tvungen att ansluta dessa områden och byar, upprätta va-system i området, anlägga en reningsanläggning, alternativt gräva en förbindelseledning till närmaste del av befintligt va-system. Trots att det saknas ekonomiska förutsättningar att kunna "räkna hem" investeringen.

Följden blir då att den kommunala va-taxan måste höjas för alla brukare och abonnenter i kommunen.

Dessa följder får sin naturliga utveckling i att de flesta kommuner som känner till denna risk för dessa potentiellt stora ekonomiska konsekvenser aktivt väljer att inte tillåta eller slutföra detaljplanering utanför tätort/befintligt va-område.

Följderna för Sverige blir att de flesta initiativ till bostadsbebyggelse och tillväxt på landsbygd och glesbygd begränsas och förtätningar i befintliga tätorter ökar.

Regeringen tillsatte för några år sedan en utredning som fick i uppdrag att se över just detta och sedan återkomma med förslag på förändring av lagen. Utredningens betänkande och förslag presenterades strax före valet 2018, men sedan har ingenting hänt.

Sammanfattningsvis visade utredningen på två möjliga förändringar kopplade till den problematik som beskrivs i denna motion.

Utredningen föreslog att kommunen (va-huvudmannen) inte skulle vara skyldig att upprätta och tvångsansluta till en kommunal va-anläggning. Istället är kommunen skyldig att tillse att det är rent vatten och fungerande avlopp genom utökad tillsyn.

Ett rimligt förslag då syftet med lagen är att samtliga invånare i en kommun ska ha tillgång till rent vatten och att miljön inte ska lida negativa konsekvenser av avlopp som inte funkar tillfredsställande.

Utredningens andra förslag menar att kommunen har en skyldighet att upprätta en planeringshorisont för 10 år per fastighet/område. Detta för att de fastigheter som överväger ett byte av den privata va-anläggningen kan erhålla en information om när och om kommunen beslutar utöka va-området samt om det omfattar den egna fastigheten.

Även detta är ett rimligt förslag då förslaget syftar till att kommunen ska planera långsiktigt och förutsägbart.

Vi är i dagsläget kvar i ett läge som inte är önskvärt för att hela Sverige ska kunna utvecklas och leva. Rådande lagstiftning hjälper inte människors önskan att kunna bosätta sig där man önskar utan det blir snarare en delorsak till ytterligare förtätning och urbanisering som följd.

Kommunala tjänstemän konstaterar att kommunen ofta utmålas som ”boven i dramat” men givet rådande lagstiftning, praxis och rättsliga domar kan resoneras som så att kommunen inte har något val varför lagen om allmänna vattentjänster behöver revideras med avstamp i utredningens förslag och i enlighet med denna motions intention i just dessa två avseenden.

Michael Rubbestad (SD)